

Framtidige kunstnerundersøkelser av kunstneres arbeidsforhold og levestandard.

Forslag og anbefalinger fra Modell- og metodeutvalget for
kunstnerundersøkelser.

Juni 2019

Innhold

Forord	3
1. Utvalgets mandat og arbeidsmåte.....	4
1.1 Om arbeidet.....	5
2. Hvem bør inkluderes i framtidige undersøkelser? Kunstnerpopulasjonen.....	7
2.1 Åndsverkloven – en juridisk innfallsvinkel til kunstnerpopulasjonen	8
2.2 Mulige kriterier for avgrensing av kunstmråder	9
2.3 Kunstneriske kategorier	10
2.4 Kunstnerpopulasjon gjennom SSBs sysselsettingsfil	11
2.5 Mulige kriterier for operasjonalisering av kunstnergrupper	12
2.6 Utvalget foreslår	18
3. Hva bør framtidige kunstnerundersøkelser gi svar på?	19
3.1 Mandatets tematiske bestilling	19
3.2 Kunstfeltenes innspill til tematikker	20
3.3 Utvalgets innspill til tematikker	21
3.4 Utvalget foreslår	23
4. Hvordan bør spørsmålene besvares og data samles inn? Metode	24
4.1 Paneldatastruktur	24
4.2 Registerdatadata	25
4.2.1 Registerbasert inntektsfil	25
4.2.2 Bakgrunnsvariabler	25
4.2.3 Næringskoder for kunstnere fra Virksomhets- og foretaksregisteret (VoF)	26
4.2.4 Generasjonsdata	26
4.2.5 Egne data på billedkunstmrådet	26
4.3 Data gjennom spørreskjema	27
4.4 Kvalitative undersøkelser	28
4.5 Utvalget foreslår	29
5. Hvordan skal representativitet og god svarprosent oppnås?	30
5.1 Utvalget foreslår	31
6. Hvor ofte skal undersøkelsen gjennomføres?	32
7. Utvalgets forslag til modeller for framtidige kunstnerundersøkelser	33
Referanser	36
Vedlegg I	37
Vedlegg II	40
Vedlegg III	43

Forord

Kulturdepartementet oppnevnte i november 2018 et utvalg som skulle komme med forslag til hvordan framtidige kunstnerundersøkelser kan gjennomføres på en systematisk måte.

Utvalget startet arbeidet i januar 2019 og avslutter sitt oppdrag med denne rapporten juni 2019.

Det er gjennomført kunstnerundersøkelser med ujevne mellomrom seks ganger i norsk sammenheng siden 1960-tallet. Slike undersøkelser vil bli av enda større verdi om de gjennomføres på en systematisk måte. Kunstnere er en viktig yrkesgruppe og kunnskap om denne gruppens arbeidsforhold og levekår er av verdi i seg selv. Videre danner kunnskapen fra kunstnerundersøkelsene et viktig grunnlag for kunstnerpolitiske vurderinger og tiltak.

Utvalget legger med dette fram sitt forslag til modeller for gjennomføring av framtidige kunstnerundersøkelser.

Oslo, 14. juni 2019

Sigrid Røyseng (leder)

Anders Barstad

Trine Bille

Irina Eidsvold-Tøien

Mari Torvik Heian

Erik Peurell

Hallfrid Velure (sekretær)

1. Utvalgets mandat og arbeidsmåte

Kulturdepartementet legger i løpet av 2019 fram en ny kunstmelding for Stortinget. Meldingen skal gå gjennom kunstnerpolitiske tiltak for å se hvordan disse treffer dagens kunstnerpraksiser og kunstnerøkonomi. Meldingen vil også ha et særlig fokus på kunstens rolle i samfunnsutviklingen. Målsettingen er å danne et grunnlag for relevant, framtidig kunstnerpolitikk.

I forbindelse med meldingsarbeidet ble det vurdert at heller enn å gjennomføre en ny kunstnerundersøkelse innen meldingen ble lagt fram, var det ønskelig å la et eksternt utvalg av seks nordiske forskere legge fram et forslag til hensiktsmessig innretting av framtidige, periodiske kunstnerundersøkelser. Siden 1960-tallet er det med ujevne mellomrom gjennomført seks slike undersøkelser i Norge. Departementet har behov for solid kunnskap som grunnlag for politikktutforming. Planen er således at slike undersøkelser skal gjennomføres jevnlig og gi et så sikkert bilde av utviklingen som mulig. Utvalgets mandat ber derfor om et skriftlig forslag til og vurdering av følgende:

- hva som er hensiktsmessig definisjon av kunstnerpopulasjon
- hva som er hensiktsmessig tidsintervall for gjentakelse
- rimelig detaljeringsgrad for en undersøkelse som skal få valid tallgrunnlag. Og hva som er relevante tema å kunne dekke innen en slik undersøkelse
- hvordan man sikrer solid representativitet i datagrunnlaget
- utforming av modell for framtidig periodisk undersøkelse av kunstnernes arbeids- og levekår

Mandatet framhever i tillegg at departementet ønsker at framtidige kunstnerundersøkelser fanger opp alle sider av kunstnernes økonomiske forhold knyttet til deres kunstneriske virke. Dette gjelder både inntekt, arbeidstid, forhold rundt sosiale rettigheter og ytelser og lignende, samt forholdet mellom utdanning og virke. I følge mandatet skal undersøkelsen også fange opp utvikling i kunstnerpopulasjonen med hensyn til bakgrunn, herunder sosial tilhørighet, alder, kjønn, bosted og utdanningshistorikk.

I mandatet heter det også at det er interessant for departementet at det utvikles kunnskap om kunstnernes forretningskompetanse og samarbeid med andre aktører i samfunnet.

Utvalget har vært ledet av professor i kultursosiologi **Sigrid Røyseng** ved Norges Musikkhøgskole og bestått av:

Anders Barstad, forsker, gruppe for demografi og levekår, Forskningsavdelingen i SSB

Trine Bille, professor, kulturøkonomi ved Copenhagen Business School

Irina Eidsvold-Tøien, førsteamanuensis, rettsvitenskap og kulturell og kreativ næring
Handelshøyskolen BI

Mari Torvik Heian, seniorforsker, kulturpolitikk og kultursosiologi, Telemarksforskning

Erik Peurell, fil.dr., verksamhetssamordnare ved Myndigheten för kulturanalys, Göteborg

Hallfrid Velure, seniorrådgiver i Kulturdepartementet, har vært utvalgets sekretær.

Foreliggende rapport er utvalgets råd og anbefalinger for framtidige, periodiske kunstnerundersøkelser.

1.1 Om arbeidet

Utvalget har hatt fire heldagsmøter i Kulturdepartementets lokaler i Oslo. Arbeidet har bygget på de tidligere gjennomførte kunstnerundersøkelsene og særlig på resultater og erfaringer fra de to siste, gjennomført i hhv 2007 (Heian et. al 2008.) og 2014 (Heian et. al 2015). I tillegg har nyere undersøkelser og erfaringer fra andre undersøkelser, ikke minst fra de andre nordiske landene, dannet et viktig grunnlag for utvalgets vurderinger.

Ett av utvalgets møter ble avsatt til å møte kunstnerorganisasjoner og andre relevante aktører som kunne gi innspill til innretting av undersøkelsen, forventninger til undersøkelsen fra kunstnernes side og synspunkter på problemstillinger, deltagelse og gjennomføring.

Kunstnernetverket ble invitert til å stille med representanter fra styret, og i tillegg ønsket utvalget å snakke med organisasjoner og kunstuttrykk som ikke er representert der. Norsk forfatterforbund, Samisk kunstnerråd, Norske arkitekters landsforbund, Sirkunst, Virke produsentforening og en representant fra Stand-up miljøet ble invitert. Norske arkitekters landsforbund og Kunstnernetverket hadde ikke anledning til å delta. Som følge av Kunstnernetverkets forfall ble deres medlemsorganisasjoner invitert til å levere skriftlige innspill. Utvalget mottok innspill fra åtte av Kunstnernetverkets nitten medlemsorganisasjoner.

Samtalene og de skriftlige spørsmålene ble strukturert rundt følgende spørsmål, som også var sendt ut til deltagerne på forhånd:

- Hva ønsker dere at periodiske kunstnerundersøkelser skal gi svar på?
- Hva er de viktigste spørsmålene for dere akkurat nå og framover?

- Hva mangler dere kunnskap om – hva er kunnskapshullene?
- Hvordan er organisasjonsgraden på deres områder, og hvilke andre kriterier enn medlemskap kan ligge til grunn for identifisering av kunstnerpopulasjon på deres felt?
- Hva skal til for å engasjere medlemmene deres til å svare på en kunstnerundersøkelse?

Samtalene og de skriftlige tilbakemeldingene var viktige for utvalgets arbeid med flere av spørsmålene i mandatet. Gjennom dialogene med aktørene i feltet fikk utvalget innspill til hvilke temaer framtidige kunstnerundersøkelser bør dekke, hvordan kunstnerbegrepet bør forstås og avgrenses og til hvordan arbeidet med kunstnerundersøkelsene bør legges opp for å sikre høyest mulig oppslutning fra kunstnerne.

2. Hvem bør inkluderes i framtidige undersøkelser?

Kunstnerpopulasjonen

En viktig del av utvalgets mandat er å definere kunstnerpopulasjonen.

Kunstnerbegrepet henger sammen med kunstbegrepet, og forståelsen av kunst vil derfor legge grunnlag for forståelsen av hvem vi oppfatter som kunstnere. De som skaper eller utøver kunst, kan kalles kunstner. Men anerkjennelsen av kunst og kunstner henger likevel ikke sammen i et én til én forhold. Et fellesskap kan enes om at noe er kunst uten at den eller de som har skapt kunstverket vil identifisere seg med kunstnerbegrepet. Likeledes kan en person mene at han eller hun er kunstner og skaper kunst uten at fellesskapet anerkjenner vedkommende som kunstner eller det han eller hun skaper som kunst. Slike mekanismer henger blant annet sammen med forståelsen av kvalitet som en konstituerende størrelse i definisjonen av kunst og dermed også av kunstner. Det finnes flere teoretiske og idéhistoriske innganger til disse mekanismene, med forståelsen av kunst som en gitt egenskap ved et verk, til institusjonelle kunstteorier som de mest etablerte og markante motsetningene.

Kvalitetsvurderinger er sentrale konstituerende prosesser i kunstfeltene. Likevel er det etter utvalgets mening vanskelig å se for seg at kvalitetsvurderinger kan fungere som inngang til denne typen undersøkelser. Det er flere grunner til dette, men ikke minst er det en utfordring at mens modellen for kunstnerundersøkelser bør kunne være konsistent over tid, er kvalitetsbedømmelser i kunstfeltene først og fremst en pågående samtale i og rundt feltene. Kvalitet er ikke en størrelse som lar seg befeste i gitte parameter uavhengig av kontekst, hverken på det enkelte kunstfelt eller som generell størrelse. Dermed blir det også vanskelig å innhente sammenlignbare data basert på kvalitetsbedømmelser.

De ulike avveiningene som gjøres i henhold til definisjon av kunst utspiller seg delvis ulikt på de ulike kunstområdene. For eksempel vil forholdet mellom profesjonalitet og amatørskap, kvalitetsbedømmelser, hierarkier i kunstuttrykkenes status knyttet til elitisme versus mainstream, være relevant på ulike måter innenfor billedkunsten og populærmusikken. I nyere uttrykk, som for eksempel digitale spill, har slike mekanismer dessuten oppstått på andre premisser enn i mange av de tradisjonelle kunstuttrykkene.

I en del sammenhenger forstås kunstnerpopulasjonen også som de grupper som inkluderes i kunstnerpolitikken og gjøres til gjenstand for kunstnerpolitiske virkemidler. Kunstnerpolitikken

har stor definisjonsmakt, ikke minst gjennom sine anerkjennelsesmekanismer. Samtidig er det viktig å påpeke at det er langt flere som bør inkluderes i framtidige kunstnerundersøkelser enn de som på ulike måter omfattes av de til enhver tid gjeldende støtteordninger og tiltak. For det første er det et mindretall av kunstnerne som rent faktisk mottar støtte gjennom kunstnerpolitikken. For det andre vil kunstnerpolitikken og dens virkemidler gjerne ligge et stykke etter utviklingen i selve kunstfeltet og dermed ikke kunne gi et tilfredsstillende utgangspunkt for avgrensning av kunstnerbefolkningen.

2.1 Åndsverkloven – en juridisk innfallsvinkel til kunstnerpopulasjonen

Inngangen til avgrensning av kunstnerpopulasjonen over, tar utgangspunkt i konstituerende dynamikker på kunstfeltet. Alternativt kan man ta utgangspunkt i mer formelle kriterier utenfor feltene, for eksempel i jussen. Åndsverklovens formål er å gi rettigheter til de som skaper, fremfører eller investerer i åndsverk, og slik også gi insentiv til kulturell og kreativ produksjon. Loven gir opphavere rettigheter når de skaper «åndsverk», som i loven forstås som «litterære eller kunstneriske verk av enhver art, som er uttrykk for original og individuell skapende åndsinnsett». Loven lister opp uttrykk som kan utløse rettigheter, men denne listen er ikke uttømmende. Den egentlige terskelen for at noe skal beskyttes av opphavsrett er at det som skapes har originalitet. «Originalitet» er gjennom ulike dommer i nordisk rett og EU-rett fastlagt til å gjelde uttrykk som er preget av kunstnerisk valgfrihet. Ut ifra åndsverklovens struktur kunne man hevde at *de som skaper åndsverk* utgjør kunstnerpopulasjonen.

Eksemplene som fremgår av loven er:

- a) tekster av alle slag, blant annet av skjønnlitterær og faglitterær art
- b) muntlige foredrag
- c) sceneverk, både dramatiske, musikkdramatiske og koreografiske verk, pantomimer og hørespill
- d) musikkverk, med eller uten tekst
- e) filmverk
- f) fotografiske verk
- g) malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst
- h) skulptur av alle slag
- i) bygningskunst, både tegninger og modeller, og selve byggverket
- j) billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, både forbildet og selve verket
- k) kart, samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art
- l) datamaskinprogrammer

m) oversettelser og andre bearbeidelser av verk som er nevnt foran.

I tillegg til opphavere gis utøvende kunstnere og produsenter rettigheter etter åndsverkloven. Produsenter ligger klart utenfor kunstnerpopulasjonen, mens utøvende kunstnere (dansere, musikere, dirigenter, sangere o.l.) har et ganske tilsvarende vern som opphavere og har også samme begrunnelse for at rettighetene er etablert (rimelighet og insentiv for merproduksjon).

Åndsverksloven gir rettigheter som går ut over det som vil være naturlig å forstå som den til enhver tid bestående kunstnerpopulasjon, og som det ville være rimelig å inkludere i periodiske kunstnerundersøkelser. Noen av dem er enkle å definere ut, for eksempel arvinger, forskere, de som lager kart, tegninger og personer som skaper plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art. Andre grupper ligger i et grenseland, for eksempel kritikere, oversettere og arkitekter.

Åndsverksloven er derfor ikke tilstrekkelig for en avgrensning av kunstnerbefolkningen, men kan fungere som et tilleggskriterium der andre kvalifiseringsformer medfører tvil om en tilknytning til populasjonen eller ikke. Det er derfor nødvendig å bruke andre kriterier i tillegg til åndsverkloven for å finne fram til hvilke aktører som bør omfattes i kunstnerundersøkelsen.

2.2 Mulige kriterier for avgrensning av kunstområder

Det er et sentralt spørsmål om kunstnerpopulasjonen kan defineres på måter som lar seg operasjonalisere uavhengig av kunstområde. Særlig gjelder dette om man ønsker en undersøkelsesmodell som med tiden kan ta opp i seg nye kunstneriske uttrykk og sjangre. Behovet for å ha en forståelse av kunstnerbegrepet som er dynamisk, understrekes i et historisk perspektiv, hvor flere uttrykk det i dag er naturlig å inkludere, tidligere har vært ekskludert fra de dominerende forståelsene av hva kunst er og hvem som er kunstnere. Særlig har skillet mellom såkalt høykultur og populærkultur tidligere påvirket forståelsen av hva som er innenfor og utenfor begrepene om kunst og kunstner. Kunstfeltenes inkluderings- og ekskluderingsmekanismer gjør at det tar tid før nye uttrykksformer anerkjennes som del av et kunstfelt med tilhørende kunstnerpolitiske rettigheter. For å skape langsiktige, holdbare undersøkelser kan slike undersøkelser likevel innrettes på en måte som samler kunstnerisk aktivitet under fire, almenne kategorier. Disse er:

- Bilde- og formkunst (inkludert bevegelig bilde)
- Lydkunst
- Scenekunst

- Ordkunst

En slik hovedsortering vil trolig nokså enkelt kunne inkludere nye uttrykk etter hvert som de dukker opp, ettersom det er vanskelig å se for seg uttrykk som ikke passer i noen av disse kategoriene, først og fremst fordi det menneskelige sanseapparat ikke vil fornyes i takt med ny teknologiutvikling.

Mange uttrykk vil kunne relatere seg til flere kategorier, særlig tekstelementet vil ofte være tilstede i mange uttrykk på tvers av kategoriene. Likevel er det sannsynlig at enkeltkunstnere, som er målgruppen for undersøkelsene, vil kunne gruppere sin egen aktivitet under en av hovedkategoriene. Det er et mål at innretningen av undersøkelsen skal reflektere en anerkjennelse av at kunst ikke er hva som helst eller hvilke uttrykk som helst, og at ikke hvem som helst med legitimitet kan kalle seg kunstner, samtidig som den er fleksibel nok til å ta høyde for nye uttrykk.

2.3 Kunstneriske kategorier

Kunstnerundersøkelsen fra 2015 hadde flere inndelinger i kunstneriske kategorier hvor den meste detaljerte hadde 56 ulike kunstneriske kategorier som kunstnere kunne krysse av i henhold til sitt kunstneriske hovedvirke. Som inngang til utforming av en kunstnerundersøkelse foreslår utvalget en langt grovere inndeling under hver av hovedkategoriene.

Utvalget har gjort en vurdering av hvorvidt kritikere bør inkluderes i framtidige kunstnerundersøkelser. Det er utvalgets syn at kritikere er i et grenseland, og at det utfordrer sentrale grensedragninger å inkludere kritikere i kunstnerpopulasjonen. Hvordan skal man for eksempel i forlengelsen plassere journalister som skriver om kunst? Samtidig produserer kritikere åndsverk som er rettighetsbeskyttet gjennom åndsverksloven. Utvalget ser også at kritikere kan ha en viktig rolle i kunstfeltet, og at det kan være viktige kulturpolitiske grunner for å inkludere dem i framtidige kunstnerundersøkelser. En annen gruppe som befinner seg i et grenseland er arkitekter. Her er dilemmaet at flesteparten av de som jobber som arkitekter ikke vil oppfatte seg som kunstnere. Samtidig vil en mindre del av yrkesgruppen jobbe på måter som faller inn under kunstbegrepet. Om arkitektene som yrkesgruppe som helhet tas med i undersøkelsen, vil det dermed bety at det inkluderes en relativt stor gruppe som ikke er kunstnere. Det vil også bety at mange som mottar spørreskjemaundersøkelsen ikke vil oppleve den som relevant for seg. Utvalget anbefaler på denne bakgrunnen at arkitekter ikke inngår i undersøkelsen. Også oversettere kan oppfattes som å være i et grenseland. Utvalget anbefaler likevel at denne yrkesgruppen inkluderes, blant annet fordi oversettelser omfattes av åndsverksloven.

Utvalget mener at i tillegg til de tidligere kategoriene bør stand-up artister og nysirkusartister inkluderes under scenekunst og spillskapere bør inkluderes under bilde- og formkunst.

Utvalget har også vurdert hvorvidt bloggere og YouTubere bør inkluderes i kunstnerpopulasjonen. Utvalget anser at disse gruppene må vurderes inkludert fortløpende, ettersom deres praksis kan tenkes å utvikle seg på en måte som har mye til felles med kunstnerisk virksomhet. Bloggere har også en egen næringskode i Virksomhets- og foretaksregisteret, kode 90035, Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen blogging. Per i dag mener likevel utvalget at denne praksien ikke bør inngå i kunstnerundersøkelser, ikke minst fordi åndsverksloven ikke omfatter dem.

2.4 Kunstnerpopulasjon gjennom SSBs sysselsettingsfil

En alternativ måte å avgrense kunstnerpopulasjonen på er å bruke registre over sysselsetting (i dag mest basert på A-ordningen). A-ordningen har fra og med 2015 erstattet Arbeidstaker-arbeidsgiver registeret (AA-registeret) som hovedkilde til opplysninger om yrke. Inndelingen i yrker er basert på standard for yrkesklassifisering, hhv. Styrk98 og Styrk08. Den første av disse gjelder t.o.m. 2010, mens den sistnevnte gjelder f.o.m. 2011. Det er gjort noen endringer i den delen av klassifiseringen som omfatter kunstnere, og nedenfor har vi listet opp følgende inndeling for kunstnere i Styrk98 og Styrk08:

Tabell 2.4

Styrk08		Styrk98	
Kode	Yrkesbetegnelse	Kode	Yrkesbetegnelse
216	Arkitekter, designere mv.	347	<i>Yrker innen design, underholdning og idrett</i>
2163	Produkt- og klesdesignere		
2166	Grafiske- og multimediasdesignere	7341	Grafikere (førtrykk) o.l.
264	<i>Forfattere, journalister mv.</i>	255	<i>Forfattere, skribenter, skapende og utøvende kunstnere</i>
2641	Forfattere	2551	Forfattere og andre skribenter
2643	Oversettere		
265	<i>Profesjonelle kunstnere</i>		
2651	Skulptører, kunstmalere og andre billedkunstnere	2552	Skulptører, kunstmalere og andre billedkunstnere
2652	Dirigenter, komponister, musikere og sangere	2553	Dirigenter, komponister, musikere og sangere
		3472	Sangere og musikere i underholdningsbransjen
2653	Koreografer og dansere	2554	Koreografer og dansere
2654	Regissører	2555	Skuespillere og regissører
2655	Skuespillere	3473	
2659	Andre utøvende kunstnere		Klovner, tryllekunstnere, akrobater o.l.
343	<i>Yrker innen estetiske fag</i>		

3431	Fotografer og filmfotografer	7342	Fotografer
3432	Interiørdesignere og dekoratører	3471	Dekoratører, designere og reklametegnere
3439	Andre yrker innen estetiske fag		
731	<i>Presisjonsarbeidere</i> og <i>kunsthåndverkere</i>	731	<i>Presisjonsarbeidere i metall mv.</i>
7311	Presisjonsinstrumentmakere og -reparatører	7311	Instrumentmakere og
7312	Musikkinstrumentmakere og -stemmere	7312	Musikkinstrumentmakere og -stemmere
7313	Gull- og sølvsmeder, gravører mv.	7313	Gull- og sølvsmeder, gravører o.l.
7314	Keramikere mv.	7321	Keramikere og pottemakere
7315	Glasshåndverkere	7322	Glasshåndverkere
7316	Dekormalere mv.	7311	Instrumentmakere og -reparatører
7317	Kunsthåndverkere i tre mv.	7331	Kunsthåndverkere i tre o.l.
7318	Vevere, strikkere mv. (innen husflidsproduksjon)	7431	Vevere, strikkere o.l. (innen husflidsproduksjon)
7319	Andre kunsthåndverkere	7432	Skreddere, kjole- og draktsyere, modister o.l.

Utvalget anbefaler imidlertid ikke denne framgangsmåten, da det er en rekke problemer med denne tilgangen. Statistikken over sysselsetting basert på A-ordningen gir ikke opplysninger om yrke for selvstendig næringsdrivende. Den viser bare yrke for lønnstakere. For selvstendig næringsdrivende har det ikke vært noe krav om rapportering på yrke, som gjør at mange av disse ikke har oppgitt yrkeskode. For lønnstakere gis det opplysninger om yrke, men da mister man altså de kunstnerne som er selvstendige. Et annet problem er at en rekke av yrkeskodene er for aggregerte. Statistikken tar også utgangspunkt i hovedyrke, som gjør at man for eksempel ikke kan inkludere kunstnere som ikke primært lever av sin kunst.

2.5 Mulige kriterier for operasjonalisering av kunstnergrupper

Frey og Pommerehnes (1989) har satt opp åtte forskjellige kriterier, som kan benyttes til å avgrense en kunstnergruppe:

1. Profesjonell kunstutdanning
2. Medlemskap i profesjonelle kunstnerorganisasjoner
3. Kunstnerens omdømme i offentligheten
4. Kunstnerens omdømme blant andre kunstnere
5. Kvaliteten på det kunstneriske arbeide
6. Kunstnerens egen oppfattelse av å være kunstner
7. Omfanget av tiden som brukes på kunstnerisk arbeid
8. Størrelsen på inntekt fra kunstnerisk arbeid

Et niende kriterium ble formulert som et mulig tilleggskriterium i de to siste kunstnerundersøkelsene som er gjennomført i Norge. Dette var anerkjennelse fra kunstfaglige eksperter (kritikere, kunsthistorikere, kuratorer, regissører, forlagsredaktører, m.fl.). Dette kriteriet kan ses i forlengelsen av kriterium tre som en utvidelse av offentligheten utover publikum, og kan eventuelt vurderes sammen med de andre åtte.

Som det framgår av kapittel 4, anser utvalget at tilgangen til registerdata er avgjørende for gode kunstnerundersøkelser. Dette innebærer at inngangen til slike undersøkelser vil være tilgang på kunstners personnummer. En operasjonaliserbar definisjon av kunstnerpopulasjonen, som kan brukes i framtidige kunstnerundersøkelser, må derfor avgrenses til de kriteriene der tilgang til personnummer kan være mulig.

På denne bakgrunn er det, slik utvalget ser det, først og fremst kriteriene om profesjonell kunstutdanning (1), medlemskap i profesjonelle kunstnerorganisasjoner (2), omdømme i offentligheten (3) og omdømme blant andre kunstnere (4), som er operasjonaliserbare for en kunstnerundersøkelse. Kriterium 1 er operasjonaliserbart gjennom utdanningsregistre. Kriterium 2 gjennom medlemslister i profesjonelle kunstnerorganisasjoner. Kriterium 3 vil kunne følges opp gjennom vederlagsinntekter, som sier noe om etterspørsel og bruk blant publikum. Og kriterium 4 vil kunne operasjonaliseres gjennom tildelingslister fra fagfellevurderte støtteordninger.

Flere av de ulike kriteriene må benyttes på hvert område. Utdanning står for eksempel sterkt på det visuelle kunstfeltet og for scenekunsten, noe som gjenspeiles i en rekke utdanningskategorier innen Norsk standard for utdanningsgruppering, men er mindre konstituerende for kunstnerbegrepet innen populærmusikken og på litteraturfeltet, der det i mindre grad finnes utdanninger på høyere nivå. Norsk standard for utdanningsgruppering har en rekke kategorier som dekker kunstrområdene, men utdanningsnivået kan variere. Følgende kategorier fra Norsk standard for utdanningsgruppering 2016, er etter utvalgets syn relevante å legge til grunn for kriteriet om utdanning:

- 123 Forfatterutdanninger
- 15 Musikk, dans og drama
- 151 Sang- og musikkutdanninger
- 152 Teater- og filmutdanninger
- 153 Danse- og ballettutdanninger
- 159 Musikk, dans og drama, andre
- 16 Bildende kunst og kunsthåndverk

- 161 Husflid, brukskunst og industridesign
- 162 Tre-, metall- og glasshåndverk
- 163 Fotofag
- 164 Tegne-, grafikk-, maler- og skulptørutdanninger
- 165 Interiør- og dekoratørutdanninger
- 166 Konfeksjons- og tekstilkunstutdanninger
- 169 Bildende kunst og kunsthåndverk, andre

Utvalget mener det er utdanning på høyere nivå som må ligge til grunn for kriteriet profesjonell utdanning. Dette tilsvarer nivå 6, 7 og 8. Utdanninger på lavere nivå under de ulike gruppene bør i hovedsak utelates som kilde for kunstnerundersøkelser. Unntak fra dette må imidlertid vurderes under den enkelte kode da det for noen uttrykk ikke alltid finnes relevante utdanninger på høyere nivå.

Også organisasjonsgraden varierer stort mellom kunstområdene, og kunstnerorganisasjonene opererer med ulike kriterier for medlemskap. Medlemskapskriteriet vil dermed også ha ulik relevans som inngang til populasjonen. For noen aktører som det kan argumenteres for å inkludere i en undersøkelse, som spillskapere og stand-up utøvere, finnes for eksempel ikke egne organisasjoner, og tilknytningen til andre, tilstøtende organisasjoner er uklar. Per i dag er det ikke på grunnlag av eksisterende data mulig å si med sikkerhet hvor stor organisasjonsgrad det er innenfor de ulike kunstnergruppene.

Kunstnernes omdømme blant andre kunstnere vil dels avspeiles i tildelingslister fra fagfellevurderte ordninger som Statens kunstnerstipend og Norsk kulturfond, men også her vil det være relevante uttrykk som ikke har slike ordninger, eller der tilstøtende ordninger ikke treffer. Dette vil for eksempel være tilfelle for stand-up utøvere, spillskapere eller enkelte musikksgjanger. Overfor disse gruppene må det vurderes hvorvidt management, arrangører eller andre deler av et salgsledd kan bidra med kontaktinfo og være mulige dialogpartnere for forskningsmiljøer som skal gjennomføre framtidige kunstnerundersøkelser.

Vederlagsinntekter vil overfor noen kunstnergrupper være et relevant avgrensningskriterium. Selv om vederlagsutbetalinger er et relevant kriterium, er det utvalgets syn at det må vurderes om det skal avgrenses til vederlagets størrelse. Dette for å unngå at mange som får vederlag, men ikke er aktive kunstnere, inkluderes i undersøkelsen. Det er også en utfordring at for kunstnere som bruker lang tid på å skape verk som senere gir vederlagsrettigheter, vil de i enkelte år ha liten eller ingen inntekt herfra, mens det andre år vil komme større vederlagsinntekter. Størrelsen på vederlagsinntekter enkelte år viser derfor nødvendigvis

ikke hvorvidt en kunstner er aktiv eller ikke. Utvalget mener at medianen, altså de 50% som tjener mest fra vederlagsutbetalinger til en bestemt kunstnergruppe, vil være en fornuftig og operasjonaliserbar grensedragning. Denne grensen bør vurderes nærmere av de forskningsmiljøer som skal utføre undersøkelsen. Utvalget mener det vil være relevant å drøfte dette sammen med kunstnerorganisasjonene før det konkluderes på en absolutt grense for mottatt vederlag som kriterium for å inkluderes i kunstnerpopulasjonen.

Der vederlagsordningene er kollektive, som for eksempel bibliotekvederlag og visningsvederlag, vil de ulike fondene som vederlagspengene inngår i være ordningene som kan gi data på individnivå. Bibliotekvederlaget går til fond tilknyttet både lydkunst, ordkunst og bilde- og formkunst og er følgelig relevant for alle disse kategoriene. De enkelte fondene tilknyttet bibliotekvederlaget er ikke ført opp i tabellen under.

Det må, etter utvalgets syn, alltid settes av nok ressurser til å vurdere hvorvidt tidligere gjeldende kriterier er operasjonaliserbare nok, om det er andre som er relevante, eller hvorvidt det er grupper man ønsker å inkludere som ikke nås gjennom gjeldende kriterier og som man må finne andre tilganger til.

Tabell nedenfor synliggjør utvalgets forslag til inndeling i kunstneriske kategorier og de viktigste kildene som finnes for operasjonalisering av de ulike kriteriene. Utvalget tar forbehold om at tabellen ikke er uttømmende. I tillegg til kriteriene om utdanning, medlemskap og omdømme, er næringskoder fra VoF inkludert, se kapittel 4.1.3. Utvalget mener det er grunn til å vurdere et eget utredningsprosjekt som ser nærmere på hvorvidt dette registeret, slik det er i dag, er et godt grunnlag for å sirkle inn kunstnerpopulasjonen.

Tabell 2.5

Kunstområde	Interesse-organisasjoner	Vederlagsordninger	Sentrale stipender og støtteordninger	Utdanningskoder – Norsk standard for utdanningsgruppering	Næringskoder Virksomhets- og foretaksregisteret
Lydkunst				15, 151, 159	
Musikere, sangere dirigenter, komponister, Studioprodusenter Lyddesignere	Creo Gramart NA – Norsk Artistforbund Norsk komponistforening NOPA – norsk forening for komponister og tekstforfattere Folkorg FONOKO Norsk Jazzforum Samiske komponister. Juoigiid Searvi Nymusikk	TONO Gramo Bibliotekvederlag NORWACO	Statens kunstnerstipend Norsk kulturråd Fond for lyd og bilde Fond for utøvende kunstnere Samisk kunstnerråd		90011 90032
Scenekunst				15, 152, 153, 159	
Skuespillere	Norsk skuespillerforbund Sámi Lávdí	Norwaco	Statens kunstnerstipend Norsk kulturråd Fond for lyd og bilde Fond for utøvende kunstnere Samisk kunstnerråd		90012
Regissører	Norsk sceneinstruktørforening Sámi Lávdí		Samisk kunstnerråd		90012
Dansekunstnere	Norske dansekunstnere Sámi Lávdí		Statens kunstnerstipend Norsk kulturråd Samisk kunstnerråd		90012

			Fond for lyd og bilde Fond for utøvende kunstnere		
Andre scenekunst-arbeidere	Sirkunst Sámi Lávdi				90012
Ordkunst				123	
Forfattere – Skjønnlitterære	Den norske forfatterforening Norske barne- og ungdomsbokforfattere Norske dramatikeres forbund Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening Norsk forfatterforbund Samisk forfatterforening Norsk forfattersentrum	Bibliotekvederlag Bibliotekvederlag for samiske forfattere KOPINOR	Statens kunstnerstipend Norsk kulturråd Fond for lyd og bilde Fond for utøvende kunstnere Samisk kunstnerråd		90034
Øversettere	Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening				90034
Kritikere	Norsk kritikerlag		Statens kunstnerstipend		90034
Bilde- og formkunst				16, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 169,	
Visuelle kunstnere	Norske billedkunstnere Norske kunsthåndverkere Forbundet frie fotografer Unge kunstneres samfunn Grafill Samisk kunstnerforbund	BONO Utstillingsvederlag Utstillingshonorar Visningsvederlag Kopivederlag for samiske billedkunstnere Bibliotekvederlag	Statens kunstnerstipend Norsk kulturråd Fond for lyd og bilde Fond for utøvende kunstnere Samisk kunstnerråd		90031
Filmkunstnere	Norsk filmforbund Norske filmregissører Norsk audiovisuell oversetterforening	F@R NORWACO	Statens kunstnerstipend Norsk filminstitut		

	Samisk filmarbeiderforbund	Norsk filmvederlagsfond (bibliotekvederlag) Filmbib (innkjøpsordningen)	Regionale filmfond Regionale filmsentre Nordisk film og tv-fond Kreativt Europa Fond for lyd og bilde		
Spillkunstnere	Spillmakerlauget Vest		Norsk filminstitutt Regionale filmfond Regionale filmsentre (4 av 7 gir tilskudd til spill) Kreativt Europa		
Designere og interiørarkitekter	Grafill Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening		Statens kunstnerstipend		

2.6 Utvalget foreslår

Å definere kunstnerpopulasjonen på en måte som er hensiktsmessig for framtidige kunstnerundersøkelser er krevende. Definisjonen må være tilstrekkelig åpen for å kunne ta opp i seg nye grupper med tiden og inkludere kunstnergrupper som ikke kan favnes av ett felles kriterium. Utvalget foreslår derfor at framtidige kunstnerundersøkelser tar utgangspunkt i fire overordnede kunstområder: bilde- og formkunst, lydkunst, scenekunst og ordkunst. I det foregående er det redegjort for hvilke kunstnergrupper utvalget mener bør inkluderes under hver av disse med utgangspunkt i dagens kunstvirkelighet.

Videre mener utvalget at hver kunstnergruppe må identifiseres med kriterier som er spesifikke for dem, og hovedregelen er at hver kunstnergruppe vil måtte defineres med utgangspunkt i flere kriterier samtidig og som gir tilgang på personnumre. Utvalget mener derfor at følgende kriterier bør brukes: profesjonell kunstutdanning, medlemskap i profesjonelle kunstnerorganisasjoner, omdømme i offentligheten, basert på vederlag og omdømme blant andre kunstnere slik det kommer til uttrykk gjennom fagfellevurderinger.

3. Hva bør framtidige kunstnerundersøkelser gi svar på?

Utvalgets mandat peker på flere tematikker som framtidige kunstnerundersøkelser skal gi kunnskap om. Utvalget har også vurdert andre tematikker som slike undersøkelser kan være godt egnet til å skaffe kunnskap om. I tillegg har det i utvalgets dialog med kunstfeltet kommet fram noen tematikker som utvalget også mener det er verdt å vurdere.

3.1 Mandatets tematiske bestilling

Kunstnernes arbeidsforhold og levekår er trukket opp som det overordnede temaet i utvalgets mandat fra Kulturdepartementet. Mandatet understreker at undersøkelsene skal fange opp alle sider ved kunstnernes økonomiske forhold knyttet til deres virke. I tillegg skal demografiske data innhentes, samt data om sosial tilhørighet. Data om forretningskompetanse og samarbeid med andre aktører er også ønsket.

Tidligere undersøkelser av kunstnernes arbeids- og inntektsforhold har vist at inntektsnivået blant kunstnere er betydelig lavere enn blant andre yrkesgrupper. Samtidig har undersøkelsene vist at det er store forskjeller når det gjelder økonomi, både mellom kunstnere fra ulike kunstuttrykk og mellom kunstnere på samme kunstfelt.

Med unntak av data om forretningskompetanse og samarbeid er det ovennevnte ganske sammenfallende med tematikkene som er dekket i tidligere undersøkelser. Siste undersøkelse ble gjennomført i 2014 og inkluderte for første gang entreprenør- og gründer siden av kunstnerisk virke. Det ble stilt flere spørsmål om utdanning innen økonomisk/administrative fag og om holdninger til eget virke, for eksempel om kunstnerne oppfatter seg selv som entreprenører. Det gjøres oppmerksom på at entreprenørskapsbegrepet ofte oppfattes på svært ulike måter, og utvalget anbefaler at det stilles noen få konkrete spørsmål om forretningskompetanse, og at hva som menes med begrepet forretningskompetanse forklares. Det bør stilles spørsmål om hvorvidt kunstneren har et eget foretak hvor kunstneriske inntekter føres og noen få spørsmål som synliggjør hvilke behov kunstneren har knyttet til forretningskompetanse for å videreutvikle sin virksomhet. Det kan også være relevant å stille spørsmål om tidsbruk knyttet til administrasjon og markedsføring av eget kunstnerisk arbeid. Utover dette anbefaler utvalget at nærmere undersøkelser av gründeraspektet og forretningsmessige sider ved kunstnerskap og kunstnerpraksis gjennomføres som enkeltstudier som kan gå mer i dybden på disse problemstillingene.

3.2 Kunstfeltenes innspill til tematikker

Utvalget har i sitt arbeid vært i dialog med kunstnerorganisasjoner og andre interessenter om hvilke tematikker de mener framtidige undersøkelser bør dekke. Tilbakemeldingene sammenfaller langt på vei med de forhold som departementet har vektlagt i utvalgets mandat. Særlig er aktørene opptatt av gode data knyttet til utviklingen av kunstnernes økonomi og tid brukt på kunstnerisk virke. Også kunnskap om kunstneres håndtering av spørsmål knyttet til pensjon og forsikringer som sikkerhet ved sykdom og uførhet, er spørsmål som organisasjonene er opptatt av. Dette handler både om hvilke og hvor store sosiale ytelser kunstnerne mottar og hvilke utfordringer de opplever knyttet til tilgang på og rettigheter til slike ytelser. I tillegg er det spesifikk interesse for hvorvidt kunstnere tegner tilleggsforsikringer.

Kunstfeltets aktører peker også på noen andre problemstillinger utvalget mener det er hensiktsmessig å vurdere. Status for ytringsfriheten knyttet til kunstnerisk virke er et tema flere organisasjoner har pekt på som relevant å se nærmere på. Dette er spørsmål som knytter an til Meld. St. 8 (2018 – 2019), *Kulturens Kraft*, og denne meldingens betoning av kunst som ytring. I forlengelsen kan det være relevant å undersøke hvordan kunstnere i dag opplever ytringsklimaet og ytringsrommet, hvor frie kunstnerne opplever at de er i sine ytringer og hvordan forventninger til resepsjon og omtale eventuelt påvirker de skapende prosessene.

Kunstnerorganisasjonene har også pekt på behovet for at undersøkelsen kan bidra til mer kunnskap om digitaliseringens innvirkning på kunstnerisk virke. Dette gjelder både produksjon, formidling, markedsføring, salg, nettverksbygging og utdanning/kursing. Digitaliseringen har hatt og har stor innvirkning på kunstnernes arbeid og vilkår, både når det gjelder produksjon, distribusjon og formidling til publikum. Hvordan inntektsstrømmer endrer seg i et digitalt marked og hvilken plass kunstnerne har i den digitale verdikjeden, er spørsmål organisasjonene ønsker å få belyst gjennom undersøkelsen.

Et tredje sentralt spørsmål som trekkes fram i flere av innspillene fra kunstfeltets aktører er internasjonaliseringen av kunstfeltene. Flere peker på at norsk kunstliv i økende grad er internasjonalisert. Dette innebærer at norsk kunstliv inngår i en global økonomi i et globalt marked, med globale publiserings- og visningsplattformer, at internasjonale nettverk av produksjon og visning er en naturlig del av kunstnerisk praksis på mange felt, og at internasjonal orientering er vel så relevant som nasjonal orientering for mange kunstnere.

Hvordan denne utviklingen ser ut for den enkelte kunstner og utfolder seg på de enkelte kunstfelt, vet man ikke så mye om, og kunstnerundersøkelser anses i noen grad å kunne gi kunnskap også om dette. Undersøkelsens kartlegging av inntekt bør for eksempel, etter utvalgets syn, inneholde et spørsmål om fordeling av inntekt mellom salg og oppdrag i utlandet og i Norge.

Organisasjonene ønsker også at kunstnerundersøkelser skal bidra til å kartlegge hvordan de kunstnerpolitiske virkemidlene fungerer. Det forslås at det i så fall bør ses på mer enn de statlige virkemidlene, og at man også søker å belyse omfanget og innretningen av kunstnerpolitiske virkemidler på de andre forvaltningsnivåene. Utvalget mener at kunnskapen som vil framkomme i framtidige kunstnerundersøkelser vil kaste lys over hvordan ulike kunstnerpolitiske virkemidler fungerer, men at det er lite hensiktsmessig å stille spørsmål om spesifikke ordninger. Ulike kunstnerpolitiske ordninger og tiltak bør heller evalueres gjennom enkeltstudier.

Utvalget mener de fleste problemstillingene som løftes fram av organisasjonene er relevante og kan inngå i framtidige kunstnerundersøkelser, men at de krever ulik metodisk framgangsmåte.

3.3 Utvalgets innspill til tematikker

Utover de temaer som vanligvis har blitt dekket i kunstnerundersøkelsene og de som er foreslått av kunstfeltets aktører, har utvalget også drøftet enkelte andre temaer. Blant annet har utvalget vurdert hensiktsmessigheten av å kunne se framtidige kunstnerundersøkelser i lys av de generelle, årlige levekårsundersøkelsene som SSB gjennomfører. Disse undersøkelsene belyser blant annet levekårskomponentene økonomi, boforhold, fritidsaktiviteter, sosialt nettverk, utsatthet og uro for lovbrudd, helse, utdanning, omsorg, sysselsetting og arbeidsforhold.

Noen av disse komponentene er i henhold til mandatet ønsket inkludert i framtidige kunstnerundersøkelser. Kunstneryrket blir gjerne sett på som spesielt, og kunstnere anses å ha andre typer utfordringer knyttet til arbeidsforhold enn andre yrkesgrupper. For å kunne si mer om hvor spesielle kunstneres arbeidsforhold og levekår er, er det verdt å vurdere om noen flere av komponentene fra levekårsundersøkelsen bør inkorporeres også i framtidige kunstnerundersøkelser. Siden økonomi og arbeid vil være de mest sentrale elementene i en undersøkelse av kunstneres vilkår, anbefaler utvalget at spørsmål fra den generelle levekårsundersøkelsen som belyser påvirkningsfaktorer for økonomi og arbeidstilknytning (som fysisk og psykisk helse), eller som kan være en konsekvens av dette (blant annet

boforhold), er relevant å vurdere. Sett i forhold til hvordan de generelle levekårsundersøkelsene er innrettet, mener utvalget at følgende hovedelementer fra disse er av særlig interesse:

- Generell egenvurdert helse
- Nedsatt funksjonsevne
- Psykisk helse (depresjon)
- Økonomiske problemer – vansker med å få pengene til å strekke til
- Har ikke råd til sentrale goder, som en ukes ferie utenfor hjemmet
- Kontantmarginal – evne til å klare uforutsett utgift
- Sysselsatt, har bijobb
- Stress og tidspress knyttet til jobb, balanse arbeid og familieliv
- Arbeidsmiljø (hovedjobb)
- Subjektiv livskvalitet (tilfredshet)

Se vedlegg I for full oversikt over de konkrete spørsmålene under hver kategori.

Ved å inkludere denne type spørsmål i framtidige kunstnerundersøkelser vil man kunne belyse hvorvidt og på hvilke måter denne inntektsgruppens livsvilkår og hverdag skiller seg fra andre yrkesgrupper så vel som fra den øvrige befolkningen.

Utvalget mener også at kunstnerundersøkelsen bør kunne omfatte spørsmål om fasiliteter knyttet til kunstnerisk virke. Tilgang på egnede arbeidslokaler og visningssteder er en sentral del av kunstneres arbeidsvilkår, og behovene vil variere mellom kunstuttrykkene. Relevante spørsmål er hvorvidt kunstnerne anser at de har tilfredsstillende arbeidsforhold, eksempelvis med tilgang til produksjons- og visningslokaler. Hva som fremmer og hemmer utvikling av kunstnerskapet knyttet til tilgang på fasiliteter, er også relevant for en undersøkelse. Hvordan dette ser ut for de ulike kunstnergruppene vil gi nyttig kunnskap for framtidige vurderinger av videre kunstnerpolitiske tiltak for tilrettelegging av fasiliteter, også sett i lys av faktorer som geografi, kjønn og sosial bakgrunn.

Utvalget mener også at det er relevant å forfølge gaveøkonomien, eller den svarte økonomien, på kunstfeltene. Undersøkelser viser at det, i alle fall på det visuelle kunstfeltet, hersker en utstrakt gave- og bytteøkonomi, blant annet mellom kunstinstitusjoner og kunstnere, mellom kunstnere, og at kunstverk benyttes som betaling for andre tjenester. Denne delen av kunstnerøkonomien er ikke kartlagt i Norge, og utvalget mener det bør være en ambisjon å se nærmere på dette. Utvalget mener at dette er et viktig tema å få kunnskap om, men det reiser noen metodiske spørsmål som vil bli drøftet nærmere i kapittel 4. Et

annet relevant tema å belyse knyttet til kunstnernes og kunstfeltenes økonomi, er omfanget og verdien av gratis kunstnerisk arbeid som utføres av kunstnerne i ulike sammenhenger.

3.4 Utvalget foreslår

Utvalgets vurdering er at alle de ovenfor nevnte temaene er relevante for framtidige kunstnerundersøkelser, men at det ikke er hensiktsmessig å inkludere alle i et spørreskjema, fordi ikke alle temaene egner seg for spørreskjemametoden og fordi undersøkelsene ikke bør være for omfattende å besvare for respondentene. Det er altså noen av de foreslåtte temaene som bør dekkes av enkeltstudier og andre undersøkelser. Videre mener utvalget at det bør skilles mellom temaer som alltid bør være med i kunstnerundersøkelsene og andre temaer som også er viktige, men som ikke trenger å dekkes hver gang undersøkelsen gjennomføres.

Utvalgets samlede forslag til tematikker og datatilgang framgår av tabell i kapittel 7.

4. Hvordan bør spørsmålene besvares og data samles inn? Metode

Som vist i kapittel 2 er tilgangen til personnummeret til de kunstnere som skal inkluderes i undersøkelsen, nøkkelen til selve datainnsamlingen. Det er gjennom tilgang til personnummer at det kan innhentes registerdata.

Når kunstnerpopulasjonen som skal omfattes av den enkelte undersøkelse er definert og identifisert, og personnummer tilgjengelig, er det utvalgets oppfatning at det beste datagrunnlaget samles inn gjennom en kombinasjon av registerdata fra SSB og en spørreundersøkelse direkte til kunstnerne. Sammenkoblingen av registerdata og spørreskjema har en rekke fordeler. For det første gir registerdata konkrete opplysninger om en rekke relevante variabler, som for eksempel samlet inntekt og demografiske data. Det eliminerer usikkerheten som ligger i at respondenter på spørreskjema må huske konkrete inntektsopplysninger. Spørreskjema på sin side, gir mulighet for mer detaljerte opplysninger om kunstnernes levekår. En annen stor fordel med tilgang på registerdata for denne type undersøkelser er at det kan foretas frafallsanalyser, og dermed kontrolleres at utvalget som har svart på spørreskjemaet, ikke har alvorlige skjevheter når det gjelder representativitet.

I tillegg til kombinasjonen av registerdata og spørreundersøkelse, er det utvalgets mening at ressursene som settes av til framtidige kunstnerundersøkelser må gi mulighet for å utdype problemstillinger gjennom kvalitative undersøkelser. For å se nærmere på ulike årsakssammenhenger, utviklingstrekk og praksiser, bør slike studier inkluderes som en del av framtidige kunstnerundersøkelser.

4.1 Paneldatastruktur

Utvalget mener at det er avgjørende å benytte kunstnerundersøkelsene til å bygge opp paneldatasett over tid. Paneldatastruktur vil gi store muligheter til å analysere kunstnernes karriereutvikling over tid. Oppbygging av et paneldatasett innebærer at de samme avgrensningskriteriene benyttes hver gang undersøkelsen gjennomføres, med mindre samfunnsmessige endringer tilsier at kriteriene bør endres. Fordi undersøkelsen er basert på personnummer, kan de samme kunstnernes utvikling tilknyttet alle de variablene som gjentas over tid analyseres. Inntektsutvikling og andre økonomiske forhold, så vel som tilvekst og avskalling fra kunstområdene, vil kunne følges. Dette vil gi helt andre analysemuligheter enn tidligere undersøkelser har kunnet berede grunnen for, og vil for eksempel kunne benyttes for å se på betydningen av tildeling av stipender og andre kunstnerpolitiske virkemidler som påvirker variablene i undersøkelsen.

4.2 Registerdatadata

Utvalget foreslår at det legges opp til å bruke registerinformasjon fra en rekke registre fra SSB i kombinasjon med spørreskjemaundersøkelser der registerinformasjon kobles til respondentene. Det er opplagt at registerdataene alene ikke kan dekke alle de spørsmål som er mulig å stille i en spørreundersøkelse, men det kan gi mulighet til å samle inn gode data ved bruk av langt mindre ressurser. Dette reduserer også belastningen på kunstnerne som besvarer surveyen betraktelig.

Relevante registerdata bør hentes inn fra utdanningsregisteret, befolkningsregisteret og Statistisk sentralbyrås inntektsregister. I inntektsregistret inngår opplysninger fra selvangivelsen, ligningsregisteret, lønns- og trekkoppgaveregisteret, NAV, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Lånekassen og Husbanken.

I det følgende gis en kort gjennomgang av aktuelle variabler i de ulike registrene. En mer detaljert gjennomgang finnes i vedlegg II.

4.2.1 Registerbasert inntektsfil

Fra den registerbaserte inntektsfilen kan det innhentes opplysninger om forskjellige inntektskilder. Det gjelder næringsinntekter, lønnsinntekter, kapitalinntekter, skattepliktige og ikke skattepliktige overføringer, samt samlet inntekt etter skatt. Disse opplysningene kan gis både for kunstneren selv, for ektefelle eller samboer og for andre medlemmer av husholdningen, slik at samlet inntekt på husholdningsnivå kan bli beregnet. Det siste forutsetter at husholdningens sammensetning kartlegges i spørreskjemaet.

4.2.2 Bakgrunnsvariabler

Registrene gir mulighet for å innhente informasjon om en lang rekke bakgrunnsvariabler. Det gjelder blant annet:

- Kjønn
- Alder
- Landbakgrunn og innvandringskategori
- Geografi (bostedskommune)
- Sosiale ytelser (pensjon, folkepensjon, dagpenger ved arbeidsledighet, sykepenger fra NAV m.v.)
- Boligforhold (eie/leie bolig)
- Utdanningsnivå (høyeste fullførte utdanning)

- Sivilstand
- Husholdningsstørrelse
- Næringskode (primær og sekundær bransje)

4.2.3 Næringskoder for kunstnere fra Virksomhets- og foretaksregisteret (VoF)

Følgende næringskoder fra Virksomhets- og foretaksregisteret er vurdert som relevante for identifisering av kunstnerpopulasjonen som bør omfattes av kunstnerundersøkelsen.

90011 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen musikk

90012 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet innen scenekunst

90019 Utøvende kunstnere og underholdningsvirksomhet ikke nevnt annet sted

90031 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen visuell kunst

90032 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen musikk

90033 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen scenekunst

90034 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen litteratur

90035 Selvstendig kunstnerisk virksomhet innen blogging

90039 Selvstendig kunstnerisk virksomhet ikke nevnt annet sted

4.2.4 Generasjonsdata

For å kunne analysere kunstnernes sosiale bakgrunn behøves data om foreldrenes utdanning, yrke og inntekt. Via mors og fars referansenummer i SSBs Slechts- og generasjonsdata, kan data kobles til kunstnernes foreldre fra tre kilder:

- 1) Fra registerbasert inntektsfil kan informasjon om begge foreldrenes lønns- og næringsinntekter, kapitalinntekter, samt skattepliktige og skattefrie overføringer innhentes. Disse dataene går tilbake til 1993.
- 2) Fra registre over sysselsetting kan informasjon om hhv. mors og fars yrkesstatus fra yrkeskodene i STYRK98 og STYRK08 brukes. Disse dataene går tilbake til 1998.
- 3) Foreldrenes utdanning finnes via utdanningskoden i NUS 2000, som går tilbake til 1996.

For å skille yrkesaktive foreldre fra foreldre som er over pensjonsalder, er det nødvendig med opplysninger om foreldrenes fødselsår.

4.2.5 Egne data på billedkunstområdet.

For den delen av kunstnerpopulasjonen som er visuelle kunstnere (billedkunstnere, kunsthåndverkere og kunstneriske fotografer) finnes et særegent datasett tilgjengelig tilbake til 2008. Dette er data hentet inn gjennom Næringsoppgave for billedkunstnere (NFB) og gir muligheter til mer detaljerte analyser av denne kunstnergruppen enn av andre.

Her finnes informasjon om ulike inntekter, for eksempel salgsinntekter, vederlag og stipendinntekter. Videre finnes detaljert informasjon om ulike kostnader, herunder vareinnsats, lønnskostnader, faglig bistand m.m. Det er også mulig å anslå kapitalkostnader. Av ytterligere tilgjengelig informasjon kan nevnes gjeld/formue i næring, kunstnerisk utdanning, deltakelse på utstillinger, garantiinntekt og stipendier.

Informasjon fra Næringsoppgave for billedkunstnere er ikke bare en næringsoppgave i tradisjonell forstand, men omfatter også annen informasjon som er spesifikt knyttet til enpersonsforetaket, som er den viktigste tilknytningsformen for visuelle kunstnere.

Det dekker dermed opplysninger av stor interesse for å beskrive både utviklingstrekk og de strukturelle omgivelsene for produksjon og visning av visuell kunst.

Mer detaljert gjennomgang av informasjonen som hentes inn gjennom NFB finnes i vedlegg III.

4.3 Data gjennom spørreskjema

Mye informasjon om kunstneres økonomi, bakgrunn, utdanning og demografi vil altså kunne hentes inn gjennom registerdata. Kunstnernes tidsbruk knyttet til henholdsvis kunstnerisk virksomhet, kunstnerisk tilknyttet virksomhet og ikke- kunstnerisk virksomhet, vil derimot ikke kunne belyses på denne måten. Denne sentrale delen av en kunstnerundersøkelse er derfor avhengig av godt datagrunnlag gjennom selve spørreundersøkelsen.

Heller ikke inntektsfordelingen mellom kunstnerisk virksomhet, kunstnerisk tilknyttet virksomhet og ikke-kunstnerisk virksomhet kan beregnes gjennom registerdata, og må derfor gjøres av den enkelte kunstner selv, som en del av spørreundersøkelsen.

Slik utvalget pekte på i forrige kapittel, bør framtidige kunstnerundersøkelser kunne belyse spørsmål knyttet til digitaliseringens innvirkning på kunstfeltene og spørsmål knyttet til internasjonaliseringen av kunstfeltene. Begge disse tematikkene må belyses via spørreundersøkelsen og eventuelt jevnlig utdypes gjennom kvalitative studier. Også spørsmål som kan knytte an til generelle levekårsundersøkelser må, etter utvalgets syn, inngå i spørreskjema.

Det samme gjelder data som kan belyse tilgang på produksjonsfasiliteter og infrastruktur knyttet til kunstnerisk virke.

Som nevnt i forrige kapittel bør spørreskjema også inneholde noen få spørsmål om forretningskompetanse. Dette gjelder spørsmål om hvorvidt kunstneren har eget foretak hvor kunstneriske inntekter føres, samt spørsmål om behov for utvikling av forretningskompetanse knyttet til videreutvikling av virksomheten og arbeidstid brukt til administrativt arbeid og markedsføringsarbeid.

Spørreskjema bør sendes ut per epost. Epostadresser lar seg hente inn for flere av kriteriene utvalget legger til grunn, men dette er dessverre vanskelig på utdanningskriteriet.

4.4 Kvalitative undersøkelser

Innhenting av data om mer spesifikke temaer, bør etter utvalgets syn gjøres gjennom kvalitative undersøkelser. Av de tematikker som har vært belyst gjennom utvalgets arbeid, er det særlig undersøkelser av ytringsfrihetens kår på kunstfeltet, treffsikkerheten til kunstnerpolitiske virkemidler på alle forvaltningsnivåer og kunstfeltenes gaveøkonomi, eller den svarte økonomien, som er aktuelle for slike undersøkelser.

Utvalget mener at en aktuell problemstilling for neste kunstnerundersøkelse er utbredelsen av gaveøkonomi og svart økonomi i kunstfeltene. Utvalget minner imidlertid om at det er viktig å utforme en spørreundersøkelse som gir tillit og ikke framstår som en kontrollinstans. Dette må veies opp mot behovet for bred kartlegging av denne typen problemstillinger. Spørsmålet om svart økonomi på kunstfeltet er foreløpig lite belyst og forsket på i norsk sammenheng, noe som tilsier behovet for å kartlegge det bredt og overordnet, for eksempel gjennom spørreundersøkelsen. På den andre siden kan det oppleves problematisk for kunstnere å svare på spørsmål som peker mot irregularitet i eget virke. Hvordan spørsmål om et slikt tema utformes vil derfor ha stor betydning. For å forstå mekanismene og hvordan denne økonomien virker på de ulike områdene, vil kvalitative studier og dypdykk uansett være nødvendig. Utvalget foreslår derfor at temaet i første omgang behandles gjennom en kvalitativ undersøkelse.

Videre er det behov for å bruke kvalitative metoder for å komme dypere inn i temaet om kunstneres forretningskompetanse og holdning til entreprenørskap og kommersielle tilnærminger til kunstnerisk arbeid. Det samme gjelder for spørsmål om digitalisering og internasjonalisering.

4.5 Utvalget foreslår

Utvalget foreslår at framtidige kunstnerundersøkelser har tilgang til aktuelle registerdata som kan sammenstilles med data fra en bred spørreundersøkelse sendt til enkeltkunstnere. Ulike problemstillinger må med jevne mellomrom også kunne belyses gjennom kvalitative studier som kan se nærmere på årsakssammenhenger og praksiser. Videre anbefaler utvalget at datamaterialet fra undersøkelsene gjøres gratis tilgjengelig for andre forskere og studentprosjekter via NSD.

5. Hvordan skal representativitet og god svarprosent oppnås?

En av utfordringene for de sist gjennomførte kunstnerundersøkelsene er kunstnernes oppslutning om spørreundersøkelsen. For å sikre et godt datagrunnlag er en tilfredsstillende svarprosent avgjørende. I sin dialog med kunstnerorganisasjonene har utvalget hatt fokus på denne problemstillingen. Tilbakemeldingen er at det har stor betydning at kunstnerne opplever at undersøkelsen er relevant, og at funnene den gir, påvirker utviklingen av kulturpolitikken og derigjennom kan ha innvirkning på kunstnernes økonomi og levekår. Dersom undersøkelsene oppleves som viktige, antas det at kunstnerne vil delta i større grad.

Det er også av betydning at undersøkelsen ikke er for tidkrevende å svare på. Det er for eksempel trukket fram i dialogen at det å inkludere spørsmål om ligningstall og øvrig økonomi i undersøkelsen, både er arbeidskrevende og komplisert, fordi det fordrer at man henter opp egne skattemeldinger. Denne, og lignende utfordringer, reduseres betraktelig når undersøkelsen kan ta i bruk registerdata. Muligheten til å bruke slike data vil derfor medføre en kortere undersøkelse og derigjennom sannsynligvis også bidra til økt deltagelse.

Utvalget vurderer også at det i prosessen med å utvikle spørreskjema og opplegg for distribusjon, er viktig å ha dialog med kunstnerorganisasjoner og andre sentrale aktører i kunstfeltene. Det vil det være relevant at undersøkelsen ses opp mot hvilke spørsmål som opptar kunstnerne selv til enhver tid, for å øke undersøkelsens aktualitet og legitimitet og derigjennom stimulere til deltagelse.

Hvem som sender ut undersøkelsen kan også bidra til å øke oppslutningen. At henvendelsen kommer fra en aktør med stor legitimitet vil kunne styrke kunstnernes tillit til undersøkelsen og derigjennom gi økt oppslutning. Utvalget vurderer at SSB kan være en egnet aktør til å håndtere utsendelse og datainnhenting i så måte. Dersom SSB henter inn data og bidrar med koblinger til registerdata, kan utarbeiding av spørreskjema og øvrig innretting av undersøkelsen, samt analyser av dataene, gjennomføres av andre forskningsmiljøer med kunst- og kulturfaglig kompetanse.

Ved utsendelse av spørreundersøkelsen må også timingen vurderes. Erfaringsmessig er det for eksempel uheldig om utsendelsen skjer i tilknytning til ferietid, særlig sommer- og juleferie, eller i perioder med mange søknadsfrister eller andre administrative oppgaver som kunstnere også legger arbeid i.

Noen av kunstnerorganisasjonene har pekt på at bruk av premier kan bidra til økt deltagelse fra kunstnernes side. Slik premiering har tidligere ikke vært brukt i forbindelse med kunstnerundersøkelser, men brukes jevnlig i tilknytning til andre undersøkelser. Utvalget mener bruk av premiering må vurderes av personer med metodefaglig kompetanse, eksempelvis hos SSB, fra gang til gang.

Som tidligere nevnt er tilgang til registerdata en viktig faktor også når det gjelder å kunne kontrollere representativitet i datagrunnlaget som samles inn. Registerdatatilgangen sikrer at det kan foretas frafallsanalyser for å kontrollere at det ikke er for store skjevheter i respondentutvalget for kjønn, geografi, alder, inntekt mm.

5.1 Utvalget foreslår

Utvalget vurderer det som viktig at kunstnerundersøkelsene utarbeides og synliggjøres gjennom samarbeid med kunstnerorganisasjoner og andre relevante aktører i kunstfeltene. Det er også viktige at frekvensen ikke er så høy at den virker utmattende på respondentene (mer om frekvens i neste kapittel), og at tidspunktet for gjennomføringen av undersøkelsene er utenom ferier og viktige søknadsfrister. Utvalget ser også at det kan styrke oppslutningen dersom undersøkelsen sendes ut av en aktør med såpass stor legitimitet som SSB.

6. Hvor ofte skal undersøkelsen gjennomføres?

Utvalget mener at frekvensen på gjennomføring av kunstnerundersøkelser må være basert på en hensiktsmessig balanse mellom ulike hensyn. Hensynet til det offentliges, og andre aktørers, behov for oppdatert kunnskap om kunstnernes økonomi og levekår må balanseres mot kunstnerne og kunstnerorganisasjonenes motivasjon for å bidra til undersøkelsen.

Det er utvalgets oppfatning at utviklingen på det kunstnerpolitiske området går fort i forlengelsen av framvekst av nye, digitale muligheter og endringer i økonomi og samfunnsforhold. Det samme gjør kunstnernes arbeidsmarked. Likevel har tidligere undersøkelser vist at utviklingen i kunstfeltet først og fremst er kjennetegnet av stabilitet snarere enn kjappe endringer. Utvalget vurderer derfor at hensynet til ikke å belaste respondentene for ofte veier tyngre enn for eksempel å følge politiske valgperioder på fire år. Registerdata kan eventuelt tas ut hyppigere enn gjennomføringen av spørreundersøkelser. Dessuten kan man få tidsseriedata, slik at man kan følge utviklingen fra år til år, selv om dataene tas ut sjeldnere. Dette vil kunne gi et godt bilde av den økonomiske utviklingen blant kunstnere uten arbeidsbelastning for dem og organisasjonene. Det er utvalgets syn at større datainnsamling gjennom både registerdata og spørreundersøkelse bør ha en frekvens på hvert femte år. Hva som vil være ønsket frekvens på kvalitative undersøkelser må ses i forhold til øvrig forskning på det kulturpolitiske området og de til enhver tid mest aktuelle problemstillingene, men at det minst i forbindelse med de større undersøkelsene settes av ressurser også til dette.

7. Utvalgets forslag til modeller for framtidige kunstnerundersøkelser

Utvalget mener at jevnlig, systematiske kunstnerundersøkelser som er sammenlignbare over tid, er av stor betydning for en kunnskapsbasert kunstnerpolitikk. Kunstfeltene selv har også stor interesse av at dette gjennomføres og vil være viktige medspillere i utforming og gjennomføring av slike undersøkelser.

De ulike tematikkene som ønskes belyst gjennom en kunstnerundersøkelse, krever ulike metodiske innfallsvinkler og ulike typer data.

Det er utvalgets oppfatning at kombinasjonen av registerdata og spørreskjemaundersøkelser er avgjørende for et datagrunnlag som kan belyse alle tematikker som er angitt i utvalgets mandat på en god måte. Forutsetningen for dette er tilgang til kunstnernes personnummer. Som listet opp i tabell 1, i kapittel 4, eksisterer det en bredde i ulike kilder som kan gi tilgang til personnummer. Det er utvalgets mening at disse til sammen utgjør et godt utgangspunkt for å nå en bred og mangfoldig kunstnerpopulasjon. Knyttet til noen uttrykk som for eksempel spillfeltet, stand-up og nysirkus, må det imidlertid gjøres en vurdering på om man trenger egne tiltak for å sikre respondenter fra disse gruppene.

Utvalgets samlede forslag til tematikker og datatilgang framgår i tabellen nedenfor.

Tabell 7.1

Tema	Registerdata	Spørreskjema	Kvalitative enkeltstudier
Personlige og demografiske data	X		
Inntektstype – lønn, egen virksomhet, kapital, arv etc.	X		
Inntektsfordeling mellom kunstnerisk arbeid, kunstnerisk tilknyttet arbeid og ikke-kunstnerisk arbeid		X	
Individuell inntekt vs husholdningens inntekt	X		
Arbeidstid – fordeling mellom kunstnerisk arbeid, kunstnerisk		X	

tilknyttet arbeid og ikke kunstnerisk arbeid			
Forretningskompetanse	X	X	X
Sosiale ytelser og forsikring	X	X	
Samarbeidsformer og nettverk		X	X
Ytringsfrihet			X
Digitalisering		X	X
Internasjonalisering		X	X
Kunstnerpolitiske virkemidler - treffsikkerhet	X stipendtildelinger, vederlag	X	X
Levekår	X	X	X
Fasiliteter		X	X
Gaveøkonomi – svart økonomi		X	X
Gratis arbeid		X	X

Utvalget foreslår en innretning av framtidige kunstnerundersøkelser som balanserer hensynet til rimelig hyppig frekvens, sett i lys av endringer i økonomi, teknologi og samfunn og behov for dybdekunnskap. Utvalget foreslår derfor en todelt modell som består av

1. registerdatainnhenting kombinert med en bred spørreundersøkelse til kunstnerne hvert femte år.
2. registerdatainnhenting hvert annet år

Ved oppbygning av en paneldatastruktur kan de samme kunstnere følges over tid, både i modell 1 og 2. I modell 1 kan nye kunstnerpopulasjoner avgrenses ved hjelp av de faste avgrensningskriteriene, slik at tilvekst til og avskalling fra kunstnergruppene også kan følges.

Videre mener utvalget at det fortløpende og minst hvert femte år bør gjennomføres kvalitative undersøkelser som går i dybden på de til enhver tid mest aktuelle problemstillingene knyttet til kunstnernes økonomi og levekår.

Utvalget foreslår at de to modellene brukes og gjennomføres syklisk. Modell 2 vil være en grunnundersøkelse som ikke belaster kunstnerne og organisasjonene, men kan gi overordnende utviklingstrekk knyttet til noen sentrale faktorer. Modell 1 vil gi regelmessig,

mer detaljert kunnskap om kunstnernes arbeidsforhold og levekår uten å belaste informantene urimelig ofte. Jevnlige kvalitative undersøkelser vil sikre stabil tilgang til dybdekunnskap om utviklingstrekk, årsakssammenhenger og nye praksiser i kunstfeltene.

Utvalget foreslår at man i forlengelsen av arbeidet med kunstnermeldingen igangsetter en ny kunstnerundersøkelse, og at man starter med modell 1, for deretter å gjennomføre kommende undersøkelser i tråd med foreslåtte syklus.

Utvalget understreker betydningen av at det settes av gode økonomiske og tidsmessige rammer til å gjennomføre undersøkelsene. Dette er avgjørende for kvaliteten både på datainnhenting og analyser.

Utvalget understreker også at datamaterialet fra undersøkelsene bør gjøres gratis tilgjengelig for andre forskere og studentprosjekter via NSD. De økonomiske rammene for undersøkelsene bør derfor ta høyde for tilrettelegging av dataene for dette formålet.

Referanser

Bille, Trine (2012): «Creative Labour: Who Are They? What do they Do? Where Do They Work? A Discussion Based on a Quantitative Study from Denmark», p. 36-65 i Mathieu, Chris (red.): *Careers in Creative Industries*. New York: Routledge

Bille, Trine, Marianne Bertelsen og Cecilie Bryld Fjællegaard (2016): *Danske forfattere og oversætteres økonomiske levevilkår*. København: CBS.

Bille, Trine og Cecilie Bryld Fjællegaard (2018): *Hvornår er man forfatter? Om afgrænsning af og levevilkår for danske forfattere og oversættere*. 10 Nordisk kulturpolitisk tidsskrift 01 / 2018 (Volum 21)

Bille, Trine, Ana Anacovska, Andrea Baldin, Søren Nikolai Horndrup og Rikke Hirnbæk Mikuta (2018): *Billedkunstens økonomiske rum – Danske billedkunstneres økonomiske arbejds- og levevilkår*. København: CBS

Frey, Bruno S. og Werner W. Pommerehne (1989): *Muses& Markets. Explorations in the Economics of the Arts*. Oxford: Basil Blackwell.

Heian, Mari Torvik (2018): *Kunstnere i Norge. Ulikhet i inntekt, arbeid og holdninger*. Avhandling for graden ph.d. Universitetet i Bergen

Heian, Mari Torvik, Knut Løyland og Per Mangset. (2008): *Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold*, 2006. Bø: Telemarksforskning-Bø.

Heian, Mari Torvik, Knut Løyland og Bård Kleppe. (2015): *Kunstnerundersøkelsen 2013. Kunstnernes inntekter* TF - rapport nr. 350. Bø: Telemarksforskning.

Konstnärsnämnden (2016): *Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor– en rapport om konstnärer inom alla konstområden verksamma i Sverige 2014 utifrån kön, ålder, inkomst, näringsverksamhet, bosättning, utländsk bakgrund, utbildning och social bakgrund*.

Veiteberg, Jorunn (2019): *Å samla kunst – samlingsutvikling ved norske kunstmuseum på 2000-talet*. Oslo: Kulturrådet.

Vedlegg I.

Aktuelle spørsmål om kunstneres levekår hentet fra ulike deler av SSBs system for levekårsundersøkelser

1. Generell helse (hentet fra Levekårsundersøkelsene EU-SILC).

Hvordan vurderer du alt i alt din egen helse. Vil du si at den er..

1. svært god, 2. god, 3. verken god eller dårlig, 4. dårlig, 5. svært dårlig?

2. Nedsatt funksjonsevne på grunn av helseproblemer (hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC, noe modifisert)

A. Har du noen langvarige sykdommer eller helseproblemer? Ta også med sykdommer eller problemer som kommer og går. Med langvarig menes at den/de har vart, eller forventes å vare, i minst seks måneder. 1. Ja, 2. Nei

B. Har du funksjonshemning, eller har du plager som følger av skade? Vi tenker også på plager som kommer og går. 1. Ja, 2. Nei

C. Hvis A=1 og/eller B=1: Skaper noe av dette begrensninger i å utføre alminnelige hverdagsaktiviteter? 1. Ja, store begrensninger 2. Ja, noen begrensninger, 3. Nei

D. Hvis C=1 eller C=2: Har disse begrensningene vart i seks måneder eller mer? 1. Ja, 2. Nei

3. Psykisk helse (PHQ-2) (hentet fra Levekårsundersøkelsen om helse 2015, noe modifisert)

Hvor ofte har du vært plaget av de følgende problemene i løpet av de siste 14 dagene?

A. Lite interesse for eller glede over å gjøre ting

B. Følt deg nedfor, deprimert eller fylt av håpløshet.

0. Ikke i det hele tatt, 1. Noen dager, 2. Mer enn halvparten av dagene, 3. Nesten hver dag eller hver dag

4. Økonomiske problemer og kontantmarginal (hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC)

A. Hvis enpersonhusholdning: Tenk på din samlede inntekt. Hvis flerpersonehusholdning: Tenk på den samlede inntekten til alle i husholdningen.

Hvor lett eller vanskelig er det for [deg/dere] 'å få endene til å møtes' med denne inntekten? Er det..

1. Svært vanskelig, 2. Vanskelig, 3. Forholdsvis vanskelig, 4. Forholdsvis lett, 5. Lett, eller 6. Svært lett

B. Hvis A=1, 2 eller 3. Har [du/dere] råd til

- å betale for en ukes ferie utenfor hjemmet i året? 1. Ja, 2. Nei

- å spise kjøtt eller fisk annenhver dag? 1. Ja, 2. Nei

- å holde boligen passe varm? 1. Ja, 2. Nei

- å bytte ut møbler dersom de er utslitte? 1. Ja, 2. Nei

C. Har [du/husholdningen] mulighet til å klare en uforutsett utgift på 15 000 kroner i løpet av en måned, uten å måtte ta opp ekstra lån eller motta hjelp fra andre?

1. Ja, 2. Nei

5. Boforhold (hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC)

Eier du/noen i husholdningen boligen som selveier, gjennom borettslag eller boligaksjeselskap, eller leier eller disponerer [du/dere] boligen på annen måte?

1. Selveier, 2. Borettslag, boligaksjeselskap, 3. Leier eller disponerer på annen måte, 4. Vet ikke

6. Sysselsetting og bijobber (hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC)

A. Utførte du inntektsgivende arbeid av minst 1 times varighet i forrige uke? Som inntektsgivende arbeid regner vi også arbeid som familiemedlem uten fast avtalt lønn på gårdsbruk, i forretning og i familiebedrift ellers. 1. Ja, 2. Nei

B. Hvis A=2, arbeider ikke. Har du inntektsgivende arbeid som du var midlertidig borte fra eller hadde fri fra i forrige uke? 1. Ja, 2. Nei

C. Hvis A=1 eller B=1. Hvor mange timer pr. uke arbeider du vanligvis i ditt hovedyrke? Regn også med betalte overtidstimer for ekstraarbeid hjemme i forbindelse med dette arbeidet.

D. Hvis C<32 timer eller A=2 og B=2.

Betrakter du deg hovedsakelig som..

1. yrkesaktiv, 2. selvstendig næringsdrivende, 3. arbeidsledig, 4. skoleelev eller student, 5. alders- eller førtidspensjonist, 6. arbeidsufør, 7. går på arbeidsavklaringspenger, 8. vernepliktig, sivilarbeider, eller 9. hjemmearbeidende, 10. annet, spesifiser

E. Hvis A=1 eller B=1: Har du en eller flere bijobber i tillegg til hovedjobben? 1. Ja, 2. Nei

F. Hvis E=1: Hvor mange timer per uke arbeider du vanligvis i alt i dine bijobber? Regn også med betalte overtidstimer for ekstraarbeid hjemme i forbindelse med dette arbeidet.

7. Stress og press knyttet til jobb (hentet fra Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø)

A. Hender det at du føler deg psykisk utmattet når du kommer hjem fra arbeid?

1. Daglig, et par dager i uken, 2. Ca. en gang i uken, 3. Et par ganger i måneden, 4. Sjeldnere, 5. Aldri

B. Hender det at du føler deg fysisk utmattet når du kommer hjem fra arbeid?

1. Daglig, et par dager i uken, 2. Ca. en gang i uken, 3. Et par ganger i måneden, 4. Sjeldnere, 5. Aldri

C. Hvor ofte hender det at kravene på jobben forstyrrer ditt hjemmeliv og familieliv? Er det...

1. Meget sjelden eller aldri, 2. Nokså sjelden, 3. Av og til, 4. Nokså ofte, 5. Meget ofte eller alltid

8. Arbeidsmiljø knyttet til hovedjobb (hentet fra Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø):

A. Hvordan er mulighetene i jobben din til å utnytte de ferdigheter, kunnskaper og erfaring du har fått gjennom utdanning og arbeid? Er de...

1. Svært gode, 2. Gode, 3. Dårlige, 4. Svært dårlige

B. Kan du selv bestemme når du vil ta pauser fra arbeidet; f. eks. for å strekke på bena eller puste ut på annen måte? Gjelder dette ...?

1. Hele eller nesten hele tiden, 2. Omtrent tre fjerdedeler av tiden, 3. Halvparten av tiden, 4. En fjerdedel av tiden, 5. Sjelden eller aldri

C. I hvilken grad kan du påvirke beslutninger som er viktige for ditt arbeid? Vil du si...

1. I svært høy grad, 2. I høy grad, 3. I noen grad, 4. I liten grad, 5. I svært liten grad

9. Generell livskvalitet (hentet fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2018):

Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd.

Litteratur:

- Nes, R. B., Hansen, T. & Barstad, A. (2018). Livskvalitet. Anbefalinger for et bedre målesystem. Rapport IS-2727. Oslo: Helsedirektoratet.
- Støren, K. S. & Todorovic, J. (2019). Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2018. Tema: boforhold, utsatthet og uro for lovbrudd. Dokumentasjonsnotat. Notater 2019/4. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg II

VARIABLER FOR HOVEDPERSON

Registerbasert inntektsfil

Yrkesinntekter

- Lønnsinntekter

- Netto næringsinntekter

Kapitalinntekter

- Renteinntekter

- Aksjeutbytte

- Realisasjonstap

- Realisasjongsgevinster

- Andre kapitalinntekter

Overføringer

- Skattepliktige overføringer

 - Pensjoner fra folketrygden

 - Tjenestepensjoner

 - Dagpenger ved arbeidsledighet

 - Mottatte bidrag mm. (t.o.m. 2003)

 - Andre skattepliktige overføringer (f.o.m. 2004)

Skattefrie overføringer

- Barnetrygd

- Bostøtte

- Studiestipend

- Forsørgerfradrag

- Sosialhjelp

- Kontantstøtte

- Engangsstønad ved fødsel

- Grunn- og hjelpestønad

- Andre overføringer (t.o.m. 2003)

- Andre skattefrie overføringer (f.o.m. 2004)

Samlet inntekt

- Utlignet skatt og negative overføringer

 - Utlignet skatt

 - Negative overføringer

Inntekt etter skatt

- Renteutgifter

- Boliginntekter

Registerbasert sysselsettingsfil

Alder i fylte år pr. referansedato

Bostedskommune. Informasjon om bosted er pr. 1. november det aktuelle året.

Innvandringskategori

Kjønn

Landbakgrunn

Sivilstand

Statsborgerskap

Antall barn

Utdanningskode, NUS 2000

Arbeidsmarkedsdata

Arbeidsstedskommune

Avtalt arbeidstid, eksakt ukentlig arbeidstid

Status på arbeidsmarkedet i referanseuken

Foretakets organisasjonsform

Næringskode

Yrkeskode, Styrk98

Yrkeskode, Styrk08

Næringsoppgave 1 og 2. RF 1175 og RF 1167

Inntekter

Sum driftsinntekt

Kostnader

Varekostnad mm (4005-4995)

Lønnskostnader (5000-5950)

Avskrivninger (6000)

Leie av lokaler (6300)

Salgs- og reklamekostnad (7330)

Lisens, patent, royalty (7600)

Sum driftskostnad

Sum kapitalkostnad

Balanse

Sum eiendeler

Sum gjeld

Slekts- og generasjonsdata

Tallet på barn (antbarn)

Barns fødselsår

Mors referansenummer (mor_lopenr)

Fars referansenummer (far_lopenr)

Mors fødselsår

Fars fødselsår

FOR FORELDRENE (mor og far)

Registerbasert inntektsfil

Lønnsinntekter

Næringinntekter

Sum kapitalinntekter

Sum overføringer

Sum skattefrie overføringer

Registerbasert sysselsettingsfil

Yrkeskode, STYRK98

Yrkeskode, STYRK08

Utdanningskode, NUS2000

FOR EKTEFELLE

Registerbasert inntektsfil

Samlet inntekt

Inntekt etter skatt

Vedlegg III

Næringsoppgave for billedkunstnere, RF 1242

Samlet husleie

Boligdel

Atelier/næringsdel

Areal

Boligdel

Atelier/næringsdel

Lønn inkludert i regnskapsførte utgifter?

Hvilke utgifter?

Inntekter

Salg fra atelier

Salg fra utstillinger, formidlingssalg etc

Andre salgsinntekter

Utstillingsvederlag

Stipend, priser, reisetilskudd, premier

Inntekter fra kunstneriske oppdrag og konsulentvirksomhet

Andre inntekter fra kunstnerisk virksomhet

Andre inntekter (inntektsføring av negativ saldo/salgssum på avskrivbare driftsmidler som ikke nedskrives på saldo)

Kostnader

Kjøp av varer/materialer

Lønnskostnader

Arbeidsgiveravgift

Kostnader til faglig bistand og leid hjelp

Kostnader til produksjonsbistand

Fotografering, dokumentasjon av utført arbeid

Andre tjenester (regnskapsfører/advokat o.l.)

Inventar, utstyr, verktøy m.m. som skal avskrives

Vedlikehold av lokaler

Andre kostnader til lokaler

Leie for atelier

Lys, varme

Atelier i egen privat bolig

Fraktkostnader

Utstillingsavgifter

Andre utstillings- og visningskostnader

Faglige møter, kurs og studiereiser
Kontingent
Faglitteratur
Elektronisk kommunikasjon i næring
Porto, annonser, kontorrekvisita og forsikringer
Skattemessige avskrivninger
Drivstoff, vedlikehold, forsikringspremie, avgifter og garasjeleie for yrkesbil
Andre driftskostnader

Driftsresultat
Privat bruk av yrkesbil
Bruk av privat bil i næring
Resultat før kapitalinntekter/-kostnader
Inntekts-/fradragsføring fra gevinst-/tapkonto
Næringsinntekt/-underskudd

Eiendeler og gjeld

Avskrivninger, løsøre, ateliet o.l.
Verdi etter avskrivninger, løsøre, ateliet o.l.
Utestående fordringer
Likvide midler
Gjeld i næring
Netto formue i næring

Annet

Kunstnerisk utdanning
Medlemskap, kunstnerorganisasjon
Separatutstillinger siste 10 år
Kollektivutstillinger siste 10 år
Separatutstillinger i inntekståret
Kollektivutstillinger i inntekståret
Antall konkurranser siste 10 år
Mottatte stipend
Garantiinntekt, fra og med?